

Ayanna Lloyd Banwo

*Meilės laiškas
Trinidadui.*
Guardian

*Mitiška ir
žavinga.*
New York Times

Kai buvome paukščiai

Nutvilkanti magijos ir netekties, vilties ir meilės istorija.

Marlon James

baltos lankos

Ayanna Lloyd Banwo

Kai buvome paukščiai

romanas

Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė

baltos lankos

Darvinas

Bildantis baltas „Bedford“ sulėtėjo ir sustojo pakelėje, mirksėdamas oranžinėmis lemputėmis. Darvinas linktelėjo vairuotojui, senukui su ant kaktos užsmaukta kepe. Mergina ant kelio sėdynės nė akių nepakėlė, toliau žiūrėjo į telefoną.

– Į Port Andželą?

Senis smakru parodė krovinių kėbulą. Kol senis neperšigalvojo, Darvinas iširopštė ir paplojo per skardą, pranešdamas, kad jau įsėdo. Jie nuvažiavo greitkelio, pro šalį mirgėdami lėkė nuo sausros ir krūmynų gaisrų parudę laukai.

Jis pastūmė į vieną pusę brezento maišą, pilną bulvių, kolokazijų ar dar kokių nors maisto atsargų, į kitą – sunkų virvės ritinį, o pats įsitaisė tarp dviejų kauburių kėbule, kad neišvirštų, kai sunkvežimis krestels ties kelio duobe. Tada atsirėmė nugara į užpakalinį bortą ir pakėlė akis į dangų. Tokiu dienos metu paprastai dar būdavo švaru ir rausva, bet šįsyk sunkiai tvyrojo Sacharos smėlis. Rožinė spalva atrodė padūmavusi, o debesys priminė nešvarių skalbinių gniutulus.

Toks dangus jam keldavo tam tikrą jausmą. Nesunku turėti vilties, kai dangus giedras, ore dar justai lietaus pėdsakas, o kalvos vešliai žalios. Tada žmogus pasijunta žinąs, kur eina ir ką daro. Tarsi viskas turėtų išsispręsti, net jei jis tiksliai nežino, kas laukia toliau. Bet šitoks nešvarių skalbinių dangus vertė

manyti, kad viskas aplink gali bet kurią minutę sprogti. Kvėpuoji dulkėmis, pelenais ir dūmais, lyg gyventum karo zonoje.

Bet net dulkėtu metu kartais žmogui pasiseka. Pavyzdžiui, į miestą pavėžėja senis sunkvežimiu. Tokią valandą žmonės šiaip sau bet kam nestoja, kol saulė dar gerai nepakilus. Kai buvo mažas, visur lengvai susistabdydavo pavėžėjų. Visada kas nors keliaudavo į pakrantę ar į miestą. Nesunku prisijungti prie pulko kažkur keliaujančių Dalijos gatvės berniukų, be batų, be marškinėlių, kvatojančių. Nė nereikia būti draugais. Bet dabar kas kita. O jis – nebe mažas vaikas.

Pasimuisto, kad atsiremtų labiau ties viduriu ir neužstotų seniui užpakalinio vaizdo veidrodėlio. Negali pykti, kai šiais laikais viskas šitaip, bet kai pajunta vairuotojo žvilgsnį, ir pats atkakliai dėbteli. Malonu, kai senis nusigręžia pirmas. Ko jis tikisi iš Darvino? Kad iššoks, įsikibs judančios mašinos, įsiropš pro langą ir perpjaus gerklę? Visko jam galima pripaišyti, bet jis ne banditas ir ne žudikas.

Nuo rudų laukų tolumoje kyla dūmai. Jis mėgina prisiminti, kada pastarąjį kartą lijo. Karštos saulės pertraukėlė lietingąjį sezoną paprastai būna maloni, žemė spėja pradžiūti, bet šiemet *Petit carême* užėjo anksti ir kartu su krūmynų gaisrais užkaitino tarsi aukštakrosnėje. Jis tyrinėja, kas sukišta į brezentinį maišą, ir svarsto, gal senis – ūkininkas ir gabena prekes į turgų. Šiemet turbūt ypač sunku. Norėtų jo paklausti, gal pasišnekučiuoti pakeliui, pasikalbėti apie miestą, į kurį vyksta pirmą kartą. Priešais nuo žemės kyla apleisti statybų kranai tarsi pirštai, ore pakimba viadukas tarsi kelias į niekur danguje. Nuo tada, kai užsidarė didžiosios statybų bendrovės, o valdžia nutraukė greitkelio statybos darbus pusiaukelėje tarp

Maunt Perišo ir pietinių žemumų, darbo nebeliko beveik niekur, išskyrus miestą.

Prieš savaitę, kai sulaukė savo eilės valdiškoje įdarbinimo agentūroje Vortone, negalėjo patikėti, kad jam taip pasisekė. Pažinojo žmonių, laukusių valandų valandas, o eilei nė perpus nesutrumpėjus, viršininkė viduje pasakydavo, viskas, šiandien viskas išdalyta, ateikit rytoj. Taigi, kai tarnautoja padavė jam anketą iš stirtos ant stalo ir liepė parašyti savo pavardę, jis sukalbėjo padėkos maldą Jah, nes Jis žino.

P. DŽEIMSON – VYRIAUSIOJI SPECIALISTĖ. Kartonių kortelę su pavarde ant savo stalo ji pasigamino pati. Be to, iš tikrųjų viena ir dirbo. Kampe keli kiti žmonės, pasiraitoję marškinių rankoves, susistūmę du rašomuosius stalus, pliekė „All Fours“. Vienas vyras įgudusia ranka maiše kortas ir klasringai vypojo, lyg iš anksto žinotų, kad susišluos visų pinigų. Greta jų moteris su kažkuo ginčijosi, kalbėdama telefonu.

– Koks tai darbas, ponija Džeimson?

Darvinas pažvelgė į jos paduotą anketą.

– Kai esi alkanas ir kas nors duoda tau pavalgyti, ar klausi, ko duoda? – Ji stumtelėjo akinius aukščiau ant nosies ir toliau tvarkė popierius.

– Turiu galvoj, kas tiksliai tas Fidelis?

– Nežinau, kas yra Fidelis? Tai didelės Port Andželo kapinės. Šv. Brigitos prospekte.

– Kapinės? Kur numirėliai?

– O būna kokios nors kitokios?

– Kokio gi darbo būna kapinėse?

– Trūksta dar vieno duobkasio.

Darvinui, dievaži, vienu metu pasišiaušė visi kūno plaukai.

– Daugiau nieko neturit?

– Klausyk, atiduok popierių ir eik. – Ji ištiesė ranką anketai paimti. – Kai jausiesi pakankamai beviltiškai, vėl atsidersi čia.

Lyg jis būtų turėjęs kur daugiau eiti. Kai žmonės atsidurdavo tame biure, ieškodami darbo, nors kokio, tai reikšdavo, kad jie jau atstovėjo bet kurią kitą eilę, užsirašė į bet kurią kitą sąrašą, o čia – paskutinė stotelė. Vos jis išeis, lauko kaitroje atsiras kitas lygiai toks pat ar moteris su kūdikiu, ponias su rankinuku, regėjusiu geresnių laikų, vyras su gerais batais, kuriam tiesiog atėjo sunkus metas, ir užims jo vietą. Eilė jau ir taip driekėsi iki pat gatvės ir už kampo.

– Emanuelis Darvinas? – ji perskaitė jo vardą.

– Taip. Bet tiesiog Darvinas, ponias.

Ji vėl stumtelėjo akinius ir pirmą kartą įdėmiau pažvelgė į jį – tankią barzdą, nertą kepurėlę, dengiančią dredus, iki pat nudrengtų batų. Jos žvilgsnis mažumėlę sušvelnėjo.

– Klausyk, Darvinai, jei turėčiau ką nors kita, duočiau tau, bet dabar turiu tik tai. Galėtum ateiti kitą kartą, bet... – Ji pažvelgė į eilę jam už nugaros.

Taigi, jis pasirašė anketą. Pradžiai – darbas šešioms savaitėms, o jei gerai eisis, galbūt jį pasilikis. Jautėsi lyg parsiduodamas vergijon. Bet šis pasaulis sugeba taip su tavim pasielgti. Ir galbūt tai reiškia būti vyru. Daryti tai, ko manai, kad niekada neteks daryti, priimti sunkų sprendimą, kai prieš akis vien sunkių sprendimų ir turi.

Vėl pajuto į save nukreiptas akis užpakalinio vaizdo veidrodėlyje. Bet šįsyk tai buvo mergaitė. Lipdamas į mašiną, gerai į ją neįsižiūrėjo, bet ryškesnėje šviesoje matė, kad ji – visai ne mergaitė, jo bendraamžė ar pora metų jaunesnė. Ji vis dairėsi

į telefoną, į senį, o tada į Darviną veidrodėlyje. blausiai šypso-
damasi jam akimis, kad nepastebėtų senis.

Jis pagalvojo, ar ji, kaip ir jis, nebus tik susiradusi pave-
žėją į miestą. Galbūt senis – jos tėvas, dėdė. Atrodo per senas,
kad būtų jos vyras, bet juk išties niekada nežinai, kai laikai
tokie sunkūs. Galbūt jeigu abu išliptų ten pat, galėtų ją užkal-
binti. Pabandė apžiūrėti, ar ji su biuro apranga, mėgindamas
nutuokti, kas ji per mergina. Tada prisiminė Maršą ir pasku-
tinį kartą, kai ją matė, pagalvojo apie visai naują jos gyvenimą
dabar. Žvilgtelėjo į lūpdažį ant merginos lūpų, ilgus plaukus,
pažiūrėti stilingai sušukuotus, o tada prisiminė, kad paties ki-
šenės beveik tuščios. Nusigręžė. Per daug vargo. Tikriausiai
tiesiog įsigeidė susidėti su rastamanu, kad paerzintų tėtuką.

Lyg gavęs antausį, prisiminė, kad žmogus, kurį prieš ke-
lias dienas matė ponia Džeimson, ir žmogus, kurį šiandien
veidrodėlyje stebi mergina, ne tas pats. Ką žmonės dabar mato,
žiūrėdami į jį, jis ir pats nežinojo. Kaip per savaitę gali pasi-
keisti gyvenimo būdas. Lyg krūmynų gaisras.

Jis persibraukė delnu nuskustus plaukus, galva atrodė lyg
nesava. Šešta ryto ir sausąjį sezoną yra šešta ryto; jis nepratęs
prie vėsaus oro ant beveik plikos galvos, sprando, ausų. Bent
jau motina pasirūpino, kad iš namų jis išeitų nešinas kokosų
duona, dar šilta ir kvapnia. Ji neatsikėlė jo išlydėti, bet paliko
duoną ant virtuvės spintelės, kur jis pamatytų. Tai turėjo šį tą
reikšti, juk ji paruošė jam pusryčius, nors jos veidas rodė, kad
jis jai daugiau nebe sūnus. Jis juto duonos svorį kuprinėje ir
vylėsi, kad nesvarbu, kur atsidurs, kai motina kalbės maldas,
jo vardas tebebus jos lūpose.

Ant viaduko mašina persirikiavo ir įsiliejo į srautą, plūs-
tantį miesto link. Jis pažvelgė dangun, aukščiau pakilus saulei,

buvo šviesiau, bet vis dar debesuota, ūkanota, ir pasirodė ratus sukantys juodi taškai. *Corbeaux*. Geriau už bet kokį kelio ženklą.

Jis stebėjo, kaip paukščiai lėtai suka ratus. Jo motina Džanaja sakydavo, kad kai pamatai šitiek *corbeaux*, supranti, kad baigi privažiuoti Port Andželą. Iš tikrųjų jie niekam nieko nedaro, tik šitaip be garso suka ratus, o kartais pamatai visą jų pulką, sutūpusį ant telefono laido, stebinti. Kai pamatai *corbeaux*, žinai, kad jie čia dėl mirusiųjų. O mieste mirusieji nebūtinai bus benamis šuva, *manicou* ar sena mėsa, restorano išmesta į kanalizaciją. Gali būti ir moters galva, kurios policija taip ir nerado net po to, kai rado kūną; gali būti plūduriuojantis vyras, išpurtes ir išpampęs nuo uosto vandens; gali būti vaikas brezento maiše, apie kurį niekas nė nenučiuokia, iki pamato atskrendant *corbeaux*.

Kai buvo mažiukas, klausinėdavo Džanajos, kodėl jie niekada nevyksta į miestą, į kiną ar į koncertą kaip visi. Ji atsakydavo taip pat, kaip atsakydavo, kai jis klausdavo apie tėvą, ar šis tebesąs gyvas Port Andžele: „Mieste vieni negyvėliai, Emanueli. Rasta su negyvėliais neprasideda.“

Prie pagrindinės sankryžos mašinos sulėtėjo ir sustojo, Darvinas išvydo didžiules betonines Port Andželo stoties arkas. Vairuotojas sustojo prie šviesoforo, ir kol lyg iš po žemių neišdygo babilonas, mirgėdamas mėlynomis šviesomis, ir neišrašė seniui baudos už tai, kad veža jį kėbule, Darvinas vėl pliaukštelėjo per skardą:

– Iššoksiu čia, dėde! – Ir išlipo.

Perėjo per gatvę, kur į stotį gužėjo ilga žmonių eilė, visi sustingusiais veidais, skubantys lyg skruzdėliukai. Kai kurie kilo ilgais laiptais, kiti ėjo koridoriais, o likusieji pro vartus

plūdo į miesto centrą. Jis sekundėlę atsigrėžė į mašiną ir merginą joje, bet šviesoforo šviesa pasikeitė, ir jos nebeliko.

Pajuto, kaip koja užkliuvo už kažko ant žemės. Pažvelgęs žemyn, pamatė žmogų, miegantį ant sulankstytos kartono dėžės, o minia jį apėjo. Jis pasitaisė kuprinę ant peties. Gal ir gerai, kad nemėgino kabinti merginos. Taip dar geriau. Išėjo pro aukštas betono arkas ir ištirpo mieste.